

Валеріян РЕВУЦЬКИЙ

ПРИХОВАНИЙ БІК МІСЯЦЯ

У вересні цього року ванкуверські глядачі мали нагоду завітати з творчістю авангардного режисера, драматурга й актора Роберта Лепейжа в його монодрамі “Прихований бік місяця”. Народжений у місті Квебеку 1957 р., він відомий у театрі від 1978 р. після закінчення Квебецької Консерваторії драматичного мистецтва та школи Аллана Кнаппа в Парижі. Від 1984 до 1988 р. Р. Лепейж створив кілька авангардних вистав, зокрема “Леонардо да Вінчі” (1986, перша його моновистава), “Поліграфія” (1987) та “Тектонічні плити” (1988). У 1989-1993 рр. він став художнім керівником Національного Театру в Оттаві, але продовжував працювати над своїми мистецькими проектами, до яких належала і моновистава “Голки та опіум” (1991). Від 1994 р. Лепейж – художній керівник широкопрофільної компанії “Екс-Машина”, що стало початком вододілу в його багатогранній творчій діяльності. Він занурився у світ кіномистецтва, і вже (1995) написав та зрежисерував свою першу кінодраму “Визнання”, а також драму “Сім притоків річки Ота” (до 50-ліття трагедії Гірошими).

Першу моновиставу “Леонардо да Вінчі” Р. Лепейж назвав “всебічним спостереженням” за різноманітною діяльністю цього представника доби Високого Відродження. Друга з черги моновистава “Голки та опіум” – найдокладніший аналіз людських страждань. Актор, опинившись у номері дешевого готелю, гостро переживає зраду коханки і водночас чує за стіною шаленство любовних утіх, що доводить його до нестями. У кінодрамі “Визнання” її герой П’єр Лемонтань, повернувшись із Китаю до Квебеку, стикається зі смертю батька і тяжкими переживаннями свого приймака-брата з приводу того, хто був його справжнім батьком. “Сім притоків річки Ота” – епічна п’єса з двох частин і семи дій – йшла протягом восьми годин. Як зазначалося, вона присвячена 50-літтю трагедії Гірошими, але автор не прагнув показати страшну кривду, заподіяну Сходу Заходом, а передовсім хотів відтворити почуття страждання, виявити, як природні людські якості об’єднують народ. П’єса досліджує ілюзорну природу тих кордонів, що розділяють нації світу. Тут Лепейж поступовіший, ніж Пітер Брук – захисник міжкультурної та інтернаціональної гармонії, який кидає різні етнічні групи в один “казан” і вірить, що мішанина створить уніформовану творчу гармонію. Лепейж пропонує довгу подорож крізь час і простір, щоб продемонструвати, як діяльність якогось одного народу упродовж певного часу утворює початковий культурний симбіоз.

“Прихований бік місяця” (2000) – третя моновистава Лепейжа. Вона була виставлена в тридцятьох містах, одержала добру критику, була премійована в Лондоні і 2001 р. визнана кращою драмою в Канаді. П’єсу написано після польотів “Аполлона” та радянських супутників у космос, після того, як американці відкрили прихований, тіньвовий

Роберт Лепейж

бік місяця. Авторське театральне рішення цього твору цікаве органічним використанням на театральній сцені засобів кіномистецтва. Сценографічне рішення простору умовне – розсувні елементи служать чи то стіною, чи дверима, прямими або сферичними дзеркалами при постійному застосуванні рухомих прожекторів у супроводі музики. У цій синтетичній монодрамі Лепейж грає всі ролі. Як єдиний виконавець він є абсолютно досконалий: і як протагоніст Філіп (життя якого цілковито присвячене дослідженню космосу), і як його брат Андре, і як доктор. Одягнувши спідницю, очіпок та окуляри, він виступає в одному з епізодів монодрами у ролі матері Філіпа. З округлого отвору пральної машини (що нагадує також вікно інкубатора) він витягає маленьку ляльку в костюмі космонавта, що нагадує дитину, сповиту в пелюшки. Відриває канат від пральної машини, ніби пуповину, притискає ляльку до себе, голубить її і обережно кладе в кошик. Символічно пральна машина стає ракетою. Пізніше сам Лепейж опиняється в пральній машині і демонструє в одному з епізодів за допомогою світлових ефектів політ ракети в космос. Отож, пральна машина відіграє роль ракети, роль інкубатора, де народжуються діти...

Цілковитим контрастом до Філіпа, людини, що назавжди присвятила себе дослідженню космосу, є його брат Андре, він обмежився лише бюрократичним виконанням посади диктора на телебаченні в Квебеці. У телефонній розмові з ним Філіп критикує брата, гостро висміює вади суспільного життя в Квебеці...

Вистава “Прихований бік місяця” триває без перерви понад дві години і складається з низки епізодів. З них особливо сильне враження залишає останній. Звучить перша частина “Місячної сонати” Бетовена. На долівці лежить Лепейж. Його руки й ноги рухаються в такт музиці, а вгорі – прожектори на сферичних люстрах – проєктують в плавних рухах постать Лепейжа... який летить у космосі! Глядач же спостерігає те нове в театральному мистецтві, що було приховане, а тепер відкривається нам.